

> Retouradres Postbus 93144 2509 AC Den Haag

Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland

██████████
Postbus 416
6710 BK EDE

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Postbus 19530
2500 CM Den Haag
www.rvo.nl

T 088-0424242
wnb@rvo.nl

Onze referentie
9990004134162

Datum 25 januari 2024

Betreft Goedkeuring Gedragscode Soortbescherming Gemeenten,
Koninklijke Vereniging Stadswerk Nederland

Geachte ██████████,

Hierbij ontvangt u het definitieve besluit voor de door u opgestelde gedragscode.

Procesverloop

Op 27 juni 2023 heeft u mij de '*Gedragscode soortbescherming voor Gemeenten*' (hierna de gedragscode) ter goedkeuring aangeboden in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna de wet) met het verzoek deze goed te keuren.

De aangepaste versie van de gedragscode van 27 juni 2023 heeft samen met het ontwerp van dit besluit vervolgens vanaf 11 augustus 2023 gedurende zes weken ter inzage gelegen. Er zijn géén zienswijzen ontvangen welke aanleiding hebben gegeven om goedkeuring aan de gedragscode te onthouden, maar afstemming met Stadswerk heeft wel tot enige aanpassingen in de gedragscode en dit goedkeuringsbesluit geleid. De gewijzigde punten houden het volgende in;

- De term "CBS-buurtten" hetzelfde gebruiken als in de gedragscode.
- D-maatregelen aanvullen in het besluit voor eekhoorn.
- D-maatregelen voor de zwarte roodstaart verwijderd.
- Beschrijving 'voor elk project wezenlijk negatieve invloed beoordelen' verduidelijkt. Deze beoordeling is uitgevoerd via het reikwijdtedocument en goedkeuringsbesluit.

Op 14 december 2023 heb ik van u de aangepaste gedragscode ontvangen. Dit is de versie die ter goedkeuring aan mij is voorgelegd. Met genoemde wijzigingen is bereikt dat het besluit en de gedragscode nu beter bij elkaar aansluiten.

Wettelijk kader

Vrijstelling op basis van een gedragscode

Op grond van artikel 3.31 van de wet kan onder andere vrijstelling worden verleend van de hierin genoemde bepalingen, bij handelingen die zijn beschreven en aantoonbaar worden uitgevoerd conform een door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van:

- a. een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- b. een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- c. een bestendig gebruik; of
- d. een ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Goedkeuring gedragscode

Een gedragscode wordt conform artikel 3.31, tweede lid, van de wet uitsluitend goedgekeurd als hierin een wijze van uitvoering van werkzaamheden is beschreven, waarmee afdoende gewaarborgd is dat ten aanzien van beschermde soorten:

- a. voldaan wordt aan de genoemde voorwaarden, zoals genoemd in de artikelen 3.3, vierde lid, 3.8, vijfde lid en 3.10, tweede lid, onder a, e, f of g, van de wet;
- b. geen benutting of economisch gewin plaatsvindt;
- c. zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen houdt in dat van de beschreven werkzaamheden geen wezenlijke invloed uitgaat op beschermde soorten en voorafgaand en tijdens de werkzaamheden in redelijkheid alles wordt verricht of gelaten om schade aan beschermde planten en/of diersoorten te voorkomen, of zo veel mogelijk te beperken. Daarnaast wordt een gedragscode uitsluitend goedgekeurd indien uit de alternatievenafweging blijkt dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat voor wat betreft de locatie, planning en de uitvoering van de werkzaamheden.

Afstemming met provincies

Overeenkomstig artikel 3.31, vierde lid, van de wet heb ik mijn voornemen tot het goedkeuren van de *'gedragscode Wet natuurbescherming Gemeenten'*, afgestemd met Gedeputeerde Staten van de provincies. Genoemde afstemming heeft uit oogpunt van efficiëntie plaatsgevonden voorafgaand aan het indienen van de gedragscode voor goedkeuring.

Toetsing

Reikwijdte van de gedragscode

Gebruikers

De gedragscode kan alleen worden gebruikt door gemeenten en partijen die werken onder regie van gemeenten. Dit wordt beschreven onder paragraaf 1.4 van de gedragscode.

Werkzaamheden

In hoofdstuk 4 worden de werkzaamheden genoemd die onder 'ruimtelijke ontwikkeling of inrichting' verstaan worden en die onder deze gedragscode vallen.

Kernprocessen EU

Vergunningen en handhaving

Onze referentie

9990004134162

De gedragscode geldt dus, als het gaat om ruimtelijke ingrepen, alleen voor de ruimtelijke ingrepen die opgesomd staan in de gedragscode. De werkzaamheden vallen naar mijn oordeel onder ruimtelijke ontwikkeling of inrichting zoals genoemd in artikel 3.31 eerste lid onder d van de wet.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

De gedragscode geldt ook voor werkzaamheden in het kader van Beheer en Onderhoud. In hoofdstuk 6 worden per categorie de werkzaamheden genoemd die onder 'bestendig beheer en onderhoud' verstaan worden en die onder deze gedragscode vallen. Deze werkzaamheden vallen naar mijn oordeel onder bestendig beheer of onderhoud zoals genoemd in artikel 3.31, eerste lid, onder a, van de wet.

Soorten

In bijlage 2 van de gedragscode worden de soorten genoemd waarvoor de vrijstelling van deze gedragscode kan gelden. Voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting kan alleen aanspraak worden gemaakt op de vrijstelling voor de soorten waarvoor in de tabel staat aangegeven dat 'beperken' mogelijk is – het beperkt overtreden van verbodsbepalingen. Deze soorten zijn tevens opgenomen in bijlage 3. Bovendien geldt dit alleen voor werkzaamheden waarvoor een wettelijk belang geldt.

Bij bestendig beheer en onderhoud geldt de gedragscode voor soorten die vallen onder artikelen 3.1, 3.5, eerste en vijfde lid, en 3.10, eerste lid, van de Wet natuurbescherming.

Beperkingen op de reikwijdte (bovengenoemde onderwerpen) worden in de gedragscode aangegeven.

Gunstige staat van instandhouding en andere bevredigende oplossing

In de gedragscode is in hoofdstuk 2.2.3 en bijlage 6 een alternatievenafweging gedaan waarbij er voldoende is aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing voor handen is wat betreft planning, locatie en werkzaamheden.

In deze code is aandacht besteed aan de wijze waarop gemeenten handelingen uitvoeren in het kader van bestendig beheer en onderhoud en kleine ruimtelijke ingrepen met zo min mogelijk schade aan beschermde soorten kunnen worden uitgevoerd. Bij een correcte naleving van de gedragscode is gewaarborgd dat de betreffende werkzaamheden geen wezenlijke negatieve invloed kunnen hebben op de staat van instandhouding van beschermde soorten.

Bij de keuze van de toe te passen maatregelen om beschermde soorten te ontzien is nadrukkelijk rekening gehouden met het natuurlijke gedrag en de leefwijze van soorten. In eerste instantie ziet de gedragscode Stadswerk erop toe dat zo min mogelijk schade wordt toegebracht. Daarnaast zijn er in beperkte omstandigheden en voor een beperkt aantal soorten wel mogelijkheden opgenomen tot het aantasten van beschermde natuurwaarden. Hierbij is enkel een beperkt effect op de soorten mogelijk. Dit wordt in de gedragscode aangeduid als een beperkende (D) maatregel. Negatieve effecten zijn hooguit van tijdelijke aard doordat enkel wordt gewerkt met maatregelen waarbij compensatie aan de orde is en die hun effectiviteit hebben bewezen of waarvan soortdeskundigen hebben geoordeeld dat deze een hoge potentie hebben op effectiviteit.

Het reikwijdtedocument (RVO, versie 1.0, oktober 2022) voor gedragscodes alsmede het kennisdocument na-isolatie en renovaties (RVO, versie 1.0, februari 2023) en andere landelijke soort-specifieke kennisdocumenten liggen ten grondslag aan de maatregelen in deze gedragscode.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Voor diverse soorten wordt natuurinclusief gewerkt, dat wil zeggen, elk gebouw dat geschikt was voor bepaalde gebouwbewonende soorten, heeft ook na uitvoering van werkzaamheden geschikte voorzieningen voor de betreffende soorten. Daarnaast wordt bij elk voor de soort geschikt gebouw voorkomen dat dieren worden gedood door bij mogelijke aantasting van rust- en voortplantingslocaties het gebouw eerst natuurvrij te maken – soorten op verantwoorde wijze verplaatsen van de ingreeplocatie. Omdat gebleken is dat effectiviteit van maatregelen per project en situatie kan verschillen, wordt een diversiteit aan maatregelen toegepast. Dit sluit ook aan bij de huidige diversiteit aan verblijfmogelijkheden die soorten in gebouwen uit de jaren '60, '70, '80 tot hun beschikking hebben.

Ook wordt een kleinschalige werkwijze gehanteerd doordat aan hooguit 10% van de geschikte woningen per CBS-buurt tegelijkertijd gewerkt mag worden. Het aantal woningen mag daarbij niet hoger zijn dan 50 grondgebonden woningen of 100 wooneenheden bij appartementen of flats. Op deze manier is cumulatie vooraf beperkt en zal bij een correcte uitvoering van de gedragscode geen effect op de staat van instandhouding optreden. Bij grotere projecten en hogere aantallen individuen dan aangegeven in de gedragscode of bij kraam- en winterverblijfplaatsen is maatwerk vereist, waarvoor een ontheffing aangevraagd zal moeten worden.

Voor een aantal ruimtelijke ingrepen, die hieronder worden opgesomd, kunnen in beperkte mate verbodsbepalingen worden overtreden. Als de gebruiker zich houdt aan de gedragscode, geldt voor het overtreden van de verbodsbepalingen een vrijstelling via deze gedragscode. Dit geldt voor de ingrepen die vallen onder werken aan gebouwen (paragraaf 4.3), houtige begroeiingen (4.4), kruidige begroeiingen en onbegroeid terrein (4.5), (half) verharding en terreinmeubilair (4.6) en het werken aan wateren en oevers (4.7) - ruimtelijke ingrepen genoemd in bijlage 3 van de gedragscode, vallen onder één van deze categorieën. Om die reden wordt in dit besluit extra aandacht besteed aan de werkzaamheden en soorten die in de gedragscode vallen onder ruimtelijke ingrepen. Het gaat om de steenmarter, eekhoorn (betreft reservenesten), gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, ringslang, Alpenwatersalamander, rugstreeppad, sleedoornpag, huismus, gierzwaluw, ooievaar, havik, buizerd, kerkuil, steenuil en de slechtvalk. Indien het gaat om ruimtelijke ingrepen die niet worden opgesomd in de gedragscode en/of als het gaat om soorten waar gedragscode niet op van toepassing is, is een ontheffingsaanvraag nodig is.

Voor beheer en onderhoud geldt, als de gebruiker zich aan de voorzorgsmaatregelen houdt, er in het merendeel van de gevallen geen sprake zal zijn van een overtreding. Mocht er wel sprake zijn van een overtreding (kleinschalig en géén invloed op de staat van instandhouding) dan geldt de vrijstelling voor alle soorten, mits de gebruiker zich aan de gedragscode houdt.

Steenmarter

De staat van instandhouding van de steenmarter is in 2008 als gunstig beoordeeld en op basis van waarnemingen sinds 1980 is het aannemelijk dat de populatie toeneemt. Toegangen tot rust- en verblijfplaatsen mogen alleen buiten de kwetsbare periode worden afgesloten of ongeschikt gemaakt en alleen indien er voldoende alternatieven in de omgeving zijn. Voorafgaand aan het afsluiten van toegangen of het ongeschikt maken dient afwezigheid te worden bevestigd door een ecologisch deskundige.

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de steenmarter. Daarmee wordt gekozen voor het meest bevredigende alternatief. Er is ook aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing voor handen is.

Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de soort verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', 'groot maatschappelijk belang en/of algemeen belang', 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Eekhoorn

Er is geen landelijke staat van instandhouding van de eekhoorn, maar er zijn wel aantalschattingen van 30.000-100.000 dieren. In de periode van 1996-2017 is een matige afname te zien. De verspreiding van de eekhoorn is niet veel veranderd in de afgelopen 50 jaar en ze komen met name voor in Drenthe, Overijssel, Utrecht, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg, maar ook in de duinen, Flevoland, bij Amsterdam en in een deel van Zeeuws-Vlaanderen.

Essentiële onderdelen van het leefgebied worden gemarkeerd en ontzien, met name nesten en een zone daaromheen. Werkzaamheden in de buurt van het eekhoornnest worden buiten de voortplantingsperiode uitgevoerd (januari tot en met augustus) en nesten blijven behouden. Enkel reservenesten van de eekhoorn mogen verwijderd worden na vaststelling door een deskundige ecooloog dat het niet in gebruik is en dat er in de omgeving voldoende alternatieven aanwezig zijn. Maximaal 25 procent van de potentiële voedselbomen van een eekhoorn territorium mogen verwijderd worden, zodat dit geen effect kan hebben op de eekhoorn. Ook dienen er voldoende alternatieve nestgelegenheden in de omgeving te zijn. Met het nemen van deze maatregelen wordt geen effect op de eekhoorn verwacht daarmee is dit in zeer beperkte mate toegestaan onder deze gedragscode.

Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de soort verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', 'groot maatschappelijk belang en/of algemeen belang', 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Gewone dwergvleermuis

Voor de gewone dwergvleermuis is geen staat van instandhouding bekend. Van de verspreiding wordt geschat dat deze stabiel is over de periode 2006-2017 met een populatiegrootte van 200.000-600.000 individuen op basis van expert judgment. Gewone dwergvleermuis is de meest algemene vleermuissoort van Nederland.

Door te werken met de gedragscode zijn de effecten van de handelingen beperkt. Het doden van vleermuizen wordt met de werkwijze voorkomen door te werken buiten de aanwezigheid van de vleermuis of door het gebouw voor de werkzaamheden natuurvrij te maken.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Er worden effectieve maatregelen toegepast die aansluiten bij het gedrag en gebruik van de gewone dwergvleermuis door behoud/terugbrengen van de bekende verblijflocaties en invliegopeningen. Een diversiteit aan mogelijkheden blijft behouden voor de soorten, waarmee ook de onzekerheid over het functioneren van maatregelen wordt afgevangen. Het effect is ook beperkt doordat kleinschalig gewerkt wordt, namelijk maximaal 50 grondgebonden woningen of 100 appartementen per CBS-buurt tegelijk. De belangrijkste dragers van de populaties worden niet aangetast (kraam en winterverblijven) en voor de overige locaties is in de gedragscode gekozen voor een zeer zorgvuldige werkwijze waarmee de effecten zeer beperkt blijven en enkel tijdelijk van aard zijn. Bovendien wordt enkel gewerkt met bewezen effectieve maatregelen en kansrijke maatregelen die door soortdeskundigen zijn aanbevolen welke zijn uitgezocht en verwoord in het kennisdocument na-isolatie en renovaties (RVO, versie 1.0, februari 2023).

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode met de minst mogelijke negatieve effecten voor de gewone dwergvleermuis. Daarmee wordt gekozen voor het meest bevredigende alternatief. Er is ook aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing voor handen is.

Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de soort verwacht en zijn de belangen 'volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Ruige dwergvleermuis

De staat van instandhouding van de ruige dwergvleermuis is matig ongunstig in verband met onduidelijkheden over de populatie en het toekomstperspectief. De verspreiding en kwaliteit van het beschikbare habitat zijn als gunstig beoordeeld. De populatiegrootte wordt geschat op 40000 individuen. Voor de ruige dwergvleermuis in gebouwen worden dezelfde voorwaarden gesteld als bij de gewone dwergvleermuis. Bovendien wordt enkel gewerkt met bewezen effectieve maatregelen en kansrijke maatregelen die door soortdeskundigen zijn aanbevolen, welke zijn uitgezocht en verwoord in het kennisdocument na-isolatie en renovaties (RVO, versie 1.0, februari 2023).

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode met de minst mogelijke negatieve effecten voor de ruige dwergvleermuis.

Daarmee wordt gekozen voor het meest bevredigende alternatief. Er is ook aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing voor handen is.

Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de soort verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', 'groot maatschappelijk belang en/of algemeen belang' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Ringslang

De staat van instandhouding van de Ringslang is als gunstig beoordeeld door Norren et al. (2019). Uit relatieve aantalsveranderingen gemeten door de NEM blijkt de populatie vanaf 1994 stabiel te zijn,

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

maar de landelijke aantalstrend van de afgelopen tien jaar is onzeker. Sinds 1990 is wel de verspreiding toegenomen doordat de ringslang in meer kilometerhokken is waargenomen. Met name de uitgezette populaties in Zuid-Holland doen het goed, mede door toenemende waterkwaliteit en gerichte aanleg van broeihopen. De belangrijkste populaties bevinden zich in Noord-Holland, Utrecht, Gelderland, Overijssel, Drenthe en Friesland.

Broeihopen worden niet aangetast en dekking moet rondom een broeihoop aanwezig blijven. Een individuele broeihoop kan wel worden aangetast mits dit buiten de voortplantingsperiode en buiten de overwinteringsperiode wordt gedaan en er minimaal twee nieuwe broeihopen worden gerealiseerd. Daarnaast worden werkterreinen bij werkzaamheden op (half) verharde terreinen en terreinmeubilair afgeschermd van ringslangen. Deze maatregelen zijn als effectief bewezen of kansrijk geacht en door deskundigen aanbevolen.

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de ringslang.

Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de soort verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', 'groot maatschappelijk belang en/of algemeen belang' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Alpenwatersalamander

Norren et al (2019) heeft de Staat van instandhouding als gunstig beoordeeld. Er is geen goede data beschikbaar om een volledig beeld te geven over de populatie. Oorspronkelijk beperkte de verspreiding van de Alpenwatersalamander zich tot de provincies Noord-Brabant, Limburg, het zuidoostelijk deel van Gelderland, enkele locaties in Zeeland en in een deel van Drenthe (Norren 2019). Uit data van de NEM wordt een toename gezien in het aantal kilometerhokken waar de soort is waargenomen de afgelopen 20 jaar. Het uitzetten van individuen buiten het natuurlijke verspreidingsgebied is hier mogelijk een verklaring voor. In deze code wordt rekening gehouden met de Alpenwatersalamander bij Ruimtelijke ingrepen/werkzaamheden aan houtige begroeiingen, kruidige begroeiingen en onverharde terreinen en bij wateren en oevers, omdat dit de terreinen zijn waar de soort zich het meest zal bevinden.

Indien men voor de winterrustperiode begint met de werkzaamheden en men voorafgaand aan de werkzaamheden individuen afvangt en verplaatst kan op een essentiële winterrustlocatie worden gewerkt. Eventueel kan ook een scherm worden geplaatst en na de werkzaamheden is de locatie weer beschikbaar als winterrustplaats. De functionaliteit daarvan kan verbeterd worden door het aanbrengen van takkenrillen en of dood hout.

Ook een voortplantingswater kan worden aangetast, maar dit is beperkt tot 1 per gemeente, om zo de mogelijke impact klein te houden. Daarnaast moet dit voortplantingswater dan ook worden gecompenseerd.

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de Alpenwatersalamander.

Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de soort verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', 'groot maatschappelijk belang en/of algemeen belang' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Rugstreeppad

De staat van instandhouding van de rugstreeppad is matig ongunstig. De soort heeft een matig ongunstige populatie en toekomstperspectief. De populatiegrootte wordt geschat op 139.000-1.350.0000 exemplaren, dit is wat lager dan de referentiewaarden. Dit is een brede range omdat aantallen niet als zodanig worden geteld. De rugstreeppad kent in Nederland drie belangrijke verspreidingskernen: de duinen, het riviereengebied en delen van de polders in Noord-Holland, Zuid-Holland, Zeeland en de Noordoostpolder. Op de hogere zandgronden komt de soort ook voor, maar in een minder dicht verspreidingspatroon dan in de genoemde verspreidingskernen. De verspreiding is stabiel en de trend in populatie omvang verschilt tussen de Nederlandse natuurgebieden en daar buiten: binnen de natuurgebieden zoals de duinen is deze stabiel, daar buiten nemen aantallen al jaren af. Waarschijnlijk doordat pioniersituaties verdwijnen door verruiging, een meer opgeruimd landschap en verdwijnen van leefgebied door bebouwing.

Er worden een aantal algemene maatregelen gesteld waarbij men geen schade aan de soort zal toebrengen. Echter is het mogelijk om wel bij aantoonbare noodzaak enkele waardes aan te tasten. Hier gelden effectief bewezen maatregelen en kansrijke maatregelen die ondersteund worden door experts op het gebied van de rugstreeppad.

In de code is het mogelijk om winter- of dagrust-locaties aan te tasten. Dit moet echter buiten de winterrustperiode plaatsvinden, omdat anders de kans op doden en verwonden van individuen te groot is. Indien ook buiten de winterperiode dieren aanwezig zijn moeten deze worden afgevangen en vervolgens geweerd van het werkterrein door amfibieënschermen te plaatsen. Om genoeg rustlocaties te behouden dienen nieuwe locaties te worden gemaakt voordat de werkzaamheden beginnen, zodat deze voor de padden tijdig beschikbaar zijn. Indien men een voortplantingswater wil aantasten, dan is maximaal 1 water ter grootte van maximaal 500 m per deelpopulatie mogelijk.

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de rugstreeppad. Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de soort verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', 'groot maatschappelijk belang en/of algemeen belang' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Sleedoornpage

Er is geen landelijke staat van instandhouding van de sleedoornpage. De soort staat op de rode lijst met status bedreigd.

Uit gegevens uit het NEM blijkt dat tussen 1990 en 2010 meer dan de helft van het verspreidingsgebied verloren is gegaan. Voornamelijk komt dit doordat de sleedoornpage vrijwel is verdwenen van het platteland en zijn toevlucht heeft genomen tot het stedelijk gebied.

De laatste tien jaar is de landelijke trend echter weer positief. De soort lijkt zich in het stedelijk gebied goed te handhaven en breidt zich vanaf daar weer uit (Norren et al 2019).

De populatie aantallen zijn nog wel klein waardoor het om zeer kwetsbare populaties gaat. Om rekening te houden met de Sleedoornpage zijn in deze code maatregelen opgenomen die bewezen effectief zijn of die als kansrijke maatregelen zijn aanbevolen door deskundigen.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Voor de sleedoornpage verplaatst men sleedoornstruweel of eitjes van de sleedoornpage naar nieuw geschikt gebied binnen 100 meter. Daarnaast dient ook het leefgebied verbeterd of uitgebreid te worden, om zo voortgang van de lokale populatie te waarborgen.

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de sleedoornpage. Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de soort verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', 'groot maatschappelijk belang en/of algemeen belang' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Huismus

Voor de huismus is de staat van instandhouding matig ongunstig. Door te werken met de gedragscode wordt echter geen wezenlijke invloed op de soort verwacht. De belangrijkste dragers (kolonies) van de populaties worden niet aangetast, en voor de overige locaties is in de gedragscode gekozen voor een zeer zorgvuldige werkwijze waarmee de effecten zeer beperkt blijven en enkel tijdelijk van aard zijn.

Bovendien wordt enkel gewerkt met bewezen effectieve maatregelen en kansrijke maatregelen die door soortdeskundigen zijn aanbevolen welke zijn uitgezocht en verwoord in het kennisdocument na-isolatie en renovaties (RVO, versie 1.0, februari 2023).

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de huismus. De belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' en 'bescherming van flora en fauna' zijn voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Gierzwaluw

Voor de gierzwaluw is de staat van instandhouding in 2013 als gunstig beoordeeld. De soort kende een significante populatieafname in de periode 2007-2014, maar aantallen zijn de laatste jaren stabiel. Door te werken volgens de gedragscode zijn de effecten van de handelingen echter zeer beperkt. Doden wordt met de werkwijze in de gedragscode voorkomen, er worden effectieve maatregelen toegepast die aansluiten bij het gedrag van de gierzwaluw en de eisen die deze stelt aan een verblijfplaats, door behoud/terugbrengen van de bekende verblijfolocaties en invliegopeningen. Dit is van belang voor de gierzwaluw omdat de gierzwaluw zeer trouw is aan zijn nestlocatie. Er wordt niet gewerkt tijdens het broedseizoen wanneer de gierzwaluw gebruik maakt van gebouwen en de effecten van de werkwijze zijn enkel tijdelijk van aard.

Bovendien wordt enkel gewerkt met bewezen effectieve maatregelen en kansrijke maatregelen die door soortdeskundigen zijn aanbevolen welke zijn uitgezocht en verwoord in het kennisdocument na-isolatie en renovaties (RVO, versie 1.0, februari 2023).

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de gierzwaluw.

Door deze werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de soort verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Ooievaar

De populatie trend en verspreiding trend is gunstig over de periode van 2006-2018 (bron: Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019). De broedpopulatie ooievaar wordt geschat op 1200 broedparen en in 2013 is de staat van instandhouding als gunstig beoordeeld (Vogel et al 2013). Beginnende nesten (in aanbouw) van de ooievaar mogen enkel onder de gedragscode worden aangetast (gesnoeid, verplaatst en in uiterste gevallen verwijderd) indien de openbare veiligheid in het geding kan komen bij spoorportalen, wegportalen en hoogspanningsmasten. Verder is het van belang dat het bouwen van een nieuw nest op de oorspronkelijke locatie door maatregelen wordt voorkomen gezien het keer op keer verwijderen van nesten in aanbouw niet is toegestaan. Voltooide nesten mogen dan enkel na het broedseizoen worden verwijderd en wanneer er in de nabijgelegen omgeving een nieuwe locatie wordt ingericht. Het bevoegd gezag dient voorafgaand aan de werkzaamheden op de hoogte te worden gesteld. Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de ooievaar. Door deze werkwijze wordt geen wezenlijke invloed op de soort verwacht en is het belang 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid', voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Havik

De populatie trend is stabiel en de verspreiding trend is gunstig over de periode van 2006-2018. De broedpopulatie havik wordt geschat op 1900-2300 broedparen (bron: Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019). In 2013 is de staat van instandhouding als gunstig beoordeeld (Vogel et al 2013). Voor de havik zijn enkel werkzaamheden aan houtige begroeiingen uit de code relevant. Om de mogelijke impact zo klein mogelijk te houden mag er maximaal 1 nestlocatie per gemeente per jaar, buiten het broedseizoen van de havik, opgeheven worden, maar enkel mits er voldoende alternatief leefgebied in de omgeving beschikbaar is. Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de havik. Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de havik verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Buizerd

De staat van instandhouding van de buizerd is op dit moment gunstig. De trend in populatie is ook gunstig en de verspreiding is stabiel over de periode 2006-2018. Er zijn ongeveer 10.000-17.000 broedparen van de buizerd in Nederland en is daarmee de talrijkste roofvogel in Nederland. Oorspronkelijk gebonden aan grote bossen op de zandgronden, broedt hij tegenwoordig door het hele land, ook in kleine bosjes, soms zelfs in solitaire bomen in open land. Overigens slaat een groot deel van de buizerds in voedselarme jaren het broedseizoen over. De landelijke aantallen waren rond 1970 met slechts enkele honderden paren op een dieptepunt vanwege onbedoelde vergiftiging vanuit pesticiden gebruikt bij de landbouw. Sindsdien heeft de populatie zich hersteld. De populatie neemt vooral nog toe in het westen en noorden van het land. Voor de buizerd gelden dezelfde maatregelen als bij de havik, dat enkel 1 nest per gemeente per jaar op te heffen is, mits de voldoende alternatieven beschikbaar zijn en het leefgebied zelf niet wordt aangetast.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de buizerd. Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de buizerd verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Kerkuil

De populatie trend en verspreiding zijn gunstig over de periode van 2006-2018. De broedpopulatie kerkuil wordt geschat op 1250 - 3600 broedparen (bron: Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019).

In 2013 is de staat van instandhouding als gunstig beoordeeld (Vogel et al 2013). Kerkuilen broeden in het hele land in agrarisch gebied, incidenteel ook in steden (bron: Sovon). De dichtheden zijn het hoogst in delen van Noordoost- en Oost-Nederland en het laagst in de Randstad. De jaarlijkse aantallen variëren enorm als gevolg van fluctuaties in het voedselaanbod - vooral veldmuizen - en sterfte; deze kan groot zijn in sneeuwrijke winters maar ook bij aanhoudend koud, winderig en nat weer. De landelijke stand klapte begin jaren zestig in als gevolg van de strengste winter van de twintigste eeuw. Herstel werd vooralsnog gefnuikt door intensivering van agrarisch grondgebruik en het verdwijnen van nestgelegenheid. Intensieve nestbescherming en series van zachte winters brachten de stand terug op het oorspronkelijke peil.

In deze code is het mogelijk om één nestlocatie per jaar per gemeente aan te tasten als het in deze code gaat om werkzaamheden aan gebouwen of infrastructurele kunstwerken. De meeste maatregelen zijn gericht op het voorkomen van aantasting en indien één locatie wordt aangetast dienen twee locaties daarvoor in de plaats te komen en drie maanden voor verwijdering van andere locatie te zijn gerealiseerd. Er worden hierbij enkel bewezen effectieve maatregelen gebruikt.

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de kerkuil. Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de kerkuil verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Steenuil

De populatie trend en verspreiding zijn stabiel over de periode van 2006-2018. De populatietrend was zeer ongunstig over de periode 1979-2018.

De broedpopulatie steenuil wordt geschat op 7500-8500 broedparen (bron: Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019). In 2013 is de staat van instandhouding als matig ongunstig beoordeeld gelet op de onderdelen leefgebied en toekomstperspectief (Vogel et al 2013).

De verspreiding is in hoofdzaak beperkt tot het kleinschalige cultuurlandschap van Oost-, Zuid- en Midden-Nederland (bron: Sovon). De hoogste dichtheden komen voor in delen van het rivierengebied en het oosten van Gelderland.

In het westen en noorden van het land is de steenuil tussen 1975 en 2000 op veel locaties verdwenen. Elders zijn de aantallen in dezelfde periode afgenomen.

Sindsdien nemen ze in het rivierengebied verder af, zijn ze op de zeeklei stabiel en herstellen ze licht op de zandgronden.

De afname houdt verband met vermindering van nestgelegenheid (knotwilgen, schuurtjes) en voedsel (door intensivering van het agrarisch grondgebruik). Bij werkzaamheden aan gebouwen mag bij gebruik van deze code ten hoogste 1 nestlocatie van de steenuil aangetast worden, mits er twee vervangende verblijfplaatsen worden geplaatst. Deze maatregelen zijn effectief bewezen en door de beperking in aantal nesten wat per jaar mag worden aangetast zijn geen negatieve effecten op de steenuil te verwachten bij juiste naleving van deze gedragsregels.

Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de steenuil verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Slechtvalk

De populatie trend en verspreiding zijn gunstig over de periode van 2006-2018. De broedpopulatie slechtvalk wordt geschat op 333 - 420 broedparen (bron: Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019). In 2013 is de Svi als gunstig beoordeeld (Vogel et al 2013).

Slechtvalken broeden in het hele land, met de nadruk op Noord-Brabant, Limburg, Noord-Holland en Gelderland (Bron Sovon). Tot 1990 was de slechtvalk een incidentele broedvogel. Daarna vestigde zich in rap tempo een populatie die vanaf het jaar 2012 boven de 100 paren uitkwam. Deze ontwikkeling vloeit voort uit een sterke toename in het Ruhrgebied en andere regio's in Duitsland. Hier werd broeden van slechtvalken in dichtbevolkte omgeving bevorderd door het uitzetten van gefokte vogels en aanbieden van nestkasten.

Het merendeel van de broedparen nestelt in voor de soort gemaakte nestkasten, doorgaans op grote gebouwen in of nabij stedelijk gebied. Deze maatregel wordt daarom gezien als bewezen effectief. De rest van de populatie broedt op oude kraaiennesten in hoogspanningsmasten, ook in open boerenland. Broedgevallen in bomen of op de grond (Waddeneilanden, Delta) zijn uitzonderlijk (Bron Sovon en Vogelbescherming). In Nederland heeft het plaatsen van nestkasten op geschikte plaatsen, zoals elektriciteitscentrales en andere hoge gebouwen bijgedragen aan een snelle toename van het aantal broedparen. Veel broedsels gingen destijds verloren omdat gewoon op kale daken of richels werd gebroed. De nestkast biedt bescherming. Mits de nestkast op een locatie wordt geplaatst die de slechtvalk heeft uitgekozen, kan deze zeer snel in gebruik genomen worden. Per locatie moet bekeken worden wat de mogelijkheden zijn en hoe de nestkast het beste geplaatst kan worden. Enkel bewezen effectieve maatregelen worden gebruikt.

Door te werken volgens de gedragscode worden de werkzaamheden en getroffen maatregelen uitgevoerd op een wijze, en in een periode waarbij geen geschiktere alternatieven beschikbaar zijn voor de slechtvalk. Door te werken met de gedragscode wordt geen wezenlijke invloed op de slechtvalk verwacht en zijn de belangen 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' en 'bescherming van flora en fauna' voldoende om de werkzaamheden te rechtvaardigen.

Beoordeling belangen

De werkzaamheden die in de gedragscode worden benoemd, behoren tot of worden uitgevoerd ten behoeve van de wettelijk opgedragen taken van gemeenten. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd in het belang van de openbare veiligheid en volksgezondheid,

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

in het belang van flora en fauna of groot maatschappelijk belang en/of algemeen belang. De onderbouwing van de belangen staat beschreven in de paragrafen 2.2.1 en 2.2.2 van de Gedragscode. Deze onderbouwing acht ik voldoende.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Het gaat, samengevat, om de volgende taken en belangen:

- Het aanleggen van nutsvoorzieningen, droge en natte infrastructuur met bijbehorende voorzieningen en werken. Hiermee borgen gemeenten de toegankelijkheid en bereikbaarheid van gebouwen, werken en terreinen. Dit betreft alle categorieën in deze gedragscode. Deze wettelijke taken vallen onder het belang openbare veiligheid (en/of dwingende reden van groot openbaar belang en/of algemeen belang wanneer het gaat om soorten die NIET worden beschermd door Artikel 1 van de Vogelrichtlijn).
- Veilig en functioneel houden van de leefomgeving en de gebouwen, werken en terreinen daarin zodat inwoners geen schade ondervinden en niet worden blootgesteld aan schadelijke stoffen. Deze taken vallen onder het belang openbare veiligheid, volksgezondheid en het algemeen belang.
- Het realiseren van gezondheids- en onderwijsbeleid, het actualiseren van de leefomgeving in het algemeen belang en het effectueren van water-, natuur- en milieubeleid. Hiervoor worden gebouwen, begroeiingen, verhardingen en andere inrichtingselementen beschermd, gerenoveerd of juist vervangen.
- Voor het onderdeel natuur geldt het belang flora en fauna, voor het onderdeel milieubeleid geldt het belang volksgezondheid en voor het actualiseren van de leefomgeving gaat om het belang openbare veiligheid, groot maatschappelijk belang en/of het algemeen belang.
- Het duurzaam beheren en onderhouden van de hiervoor genoemde voorzieningen zodat overheidsmiddelen zinvol zijn besteed.
- Beheerwerkzaamheden dragen ook bij aan min of meer constante standplaatsfactoren voor soorten zodat beschermde soorten kunnen blijven voortbestaan. Deze werkzaamheden vallen onder het algemeen belang en het belang flora en fauna.

Naar mijn oordeel passen de genoemde werkzaamheden binnen de voorwaarden en belangen genoemd in de artikelen 3.3, vierde lid, 3.8, vijfde lid en 3.10, tweede lid, onder a, e, f of g, van de wet.

Voorzorgsmaatregelen

Wezenlijk negatieve invloed

Met een gedragscode moet door zorgvuldig handelen een wezenlijk negatieve invloed op (de lokale populaties van) beschermde soorten worden voorkomen. Het is de verantwoordelijkheid van de gebruiker van de gedragscode om bij elk project te beoordelen of hiervan sprake is. Dit moet van geval tot geval worden beoordeeld. Omdat een gedragscode juist bedoeld is om gebruikt te kunnen worden in meer gevallen, moet worden aangegeven hoe bij elk individueel project beoordeeld wordt of er sprake is van wezenlijk negatieve invloed op beschermde soorten. De gedragscode voldoet op dit punt aan de eisen die hieraan worden gesteld, omdat dit via het Reikwijdtedocument (en met ecologisch advies) is beoordeeld.

Maatregelen voor zorgvuldig handelen

In hoofdstuk 4 en hoofdstuk 6 van de gedragscode zijn voorzorgsmaatregelen opgenomen om (risico op) schade aan beschermde soorten te minimaliseren. Daarnaast wordt in § 3.6 aandacht besteed aan de vraag wat te doen bij onvoorziene natuurwaarden tijdens werkzaamheden.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

De beschreven voorzorgsmaatregelen zijn minimumnormen voor zorgvuldig handelen, waar de gebruiker van de gedragscode zich in ieder geval aan moet houden. Waar bijvoorbeeld staat "zo veel mogelijk", "in redelijkheid" of "in beginsel", beschouw ik de daar beschreven voorzorgsmaatregel als de concreet na te leven gedragsregel.

De maatregelen zijn in eerste instantie gericht op het voorkomen van effecten. Voor sommige soorten, zoals aangegeven in bijlage 2, is ruimte voor het beperkt optreden van negatieve effecten wanneer een geldig belang aanwezig is en geen andere bevredigende oplossing beschikbaar is. Deze maatregelen worden als bewezen effectief beschouwd of hebben een grote potentie om dit te worden. Het zijn maatregelen waarvan goede functionele voorbeelden uit de praktijk bestaan en waarvan deskundigen geoordeeld hebben dat zij voor de aangegeven soorten en functies kunnen worden toegepast (expert judgement).

Naar mijn oordeel wordt door het nemen van de genoemde voorzorgsmaatregelen zorgvuldig gehandeld. Er wordt op passende wijze gewaarborgd dat wezenlijk negatieve invloed op beschermde soorten wordt voorkomen.

Ecologisch werkprotocol

De relevante maatregelen voor zorgvuldig handelen moeten in een ecologisch werkprotocol worden opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol moet op de locatie, waar de werkzaamheden worden uitgevoerd aanwezig zijn en bekend zijn onder werknemers die betrokken zijn bij de werkzaamheden. Werkzaamheden moeten volgens dit protocol uitgevoerd worden. Het ecologisch werkprotocol is in deze gedragscode ingebed in het plan van aanpak. De eisen aan het plan van aanpak staan voor Bestendig Beheer en onderhoud beschreven in paragraaf 5.4.4 en voor Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting in paragraaf 3.4.4.

Benutting of economisch gewin

Naar mijn oordeel vindt er bij de beschreven werkzaamheden geen benutting of economisch gewin plaats van beschermde soorten.

Verantwoordelijkheid

De gedragscode kan alleen worden gebruikt door gemeenten en partijen die werken onder regie van gemeenten. Dit wordt beschreven onder paragraaf 1.4 van de gedragscode. De gemeente zorgt voor naleving van de gedragscode door de gedragscode op te nemen/voor te schrijven in beleid, contracten, overeenkomsten en vergunningen en dan ook toe te zien op de naleving van gedragscode (onder andere door partijen die in opdracht van de gemeente werken op de gedragscode te wijzen).

Calamiteiten

In paragraaf 3.6 en 5.6 van de gedragscode wordt aangegeven hoe gehandeld moet worden bij het optreden van calamiteiten.

Voor zover in de gedragscode wordt ingegaan op calamiteiten, wordt opgemerkt dat het niet mogelijk is om in die situaties te voorzien bij een gedragscode. Calamiteiten vallen dan ook niet onder de reikwijdte van de gedragscode. Voor calamiteiten zal daarom (zo nodig) een afzonderlijke ontheffing moeten worden aangevraagd.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Documentatie van de toepassing van de gedragscode

De toepassing van de gedragscode moet goed gedocumenteerd worden. In de gedragscode is voorzien in de wijze waarop dit moet gebeuren. De documenten moeten tot vijf jaar na afloop van een activiteit worden gearhiveerd.

Inventarisatie

Wijze van inventariseren

De resultaten van de quickscan en het advies dienen altijd te worden verzorgd door een ecologisch deskundige. Inventarisaties worden uitgevoerd volgens de landelijke richtlijnen en beschikbare kennisdocumenten voor de soortgroepen in kwestie (zie ook bijlage 4 van de gedragscode). Op verzoek van het bevoegd gezag moeten onderzoeksgegevens beschikbaar zijn.

Deskundigheid

Met betrekking tot de inzet van ecologisch deskundigen, hanteer ik de volgende definitie:

"Een persoon die ecologisch advies verstrekt of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten en die schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis heeft."

Van belang hierbij is dat de ecologisch deskundige voldoende kennis en jarenlange ervaring heeft opgebouwd om ecologisch onderzoek te kunnen doen. Hierbij wordt hij/zij geacht de functionaliteit van leefgebieden van beschermde soorten te (her-) kennen, kennis te hebben van de algemeen erkende onderzoeksmethoden, ecologische werkprotocollen uit te kunnen werken en indien nodig specifiek te nemen maatregelen te begeleiden.

Deze toelichting is opgenomen in paragraaf 2.3 van de gedragscode.

Lijst met beschermde soorten

De gedragscode bevat een lijst met soorten waar een inventarisatie zich op moet richten. Deze lijst is opgenomen in bijlage 2.

Duur geldigheid gegevens

Inventarisaties zijn 3 jaar geldig voor jaarrond beschermde vogelnesten en soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn evenals soorten van bijlage II van de Conventie van Bern en bijlage I bij de Conventie van Bonn. Voor overige soorten geldt een cyclus van 5 jaar.

Aandachtspunten bij het gebruik van de gedragscode

Natuurkalender

In de gedragscode wordt gebruik gemaakt van (natuur)kalenders. In de gedragscode wordt dit 'planning werkzaamheden' genoemd.

Ik wil benadrukken dat een natuurkalender een hulpmiddel is voor de planning van werkzaamheden om een eventuele verstoring van flora en fauna te minimaliseren.

De aangegeven gunstige en ongunstige perioden staan daarom niet vast, maar zijn richtlijnen. Actieve perioden van bepaalde soorten kunnen per jaar verschillen. De natuurkalenders kunnen daarom slechts een indicatie geven. Daarom moet altijd een ecologisch deskundige geraadpleegd worden.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Vogels

Voor vogels moet u rekening houden met het broedseizoen. Ik wijs u erop dat in de wet voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aan de orde is, ongeacht de periode. Verder wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van vogels die hun nestplaats en de directe omgeving daarvan het hele jaar als rust- en verblijfplaats gebruiken, jaarrond zijn beschermd.

Om rekening te kunnen houden met de actuele gevoelige perioden van de aanwezige soorten, dient u een ecologisch deskundige te betrekken bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden.

Zorgplicht

Ik wijs u erop dat voor alle soorten de zorgplicht van artikel 1.11 van de wet geldt. Deze zorgplicht is van toepassing op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht een ontheffing of een vrijstelling op grond van een goedgekeurde gedragscode. De zorgplicht schrijft voor dat u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan dier- en plantensoorten voorkomt en, voor zover dat niet mogelijk is, aangerichte schade ongedaan maakt.

Beperkingen van de gedragscode

De vrijstelling op basis van deze goedkeuring geldt uitsluitend voor de werkzaamheden en soorten waarvoor in de gedragscode voorzorgsmaatregelen zijn opgenomen.

Als u voor het uitvoeren van uw maatregelen beschermde planten en dieren moet verplaatsen is dat toegestaan. U mag deze soorten verplaatsen uit de directe gevarenszone naar een vergelijkbare habitat in de directe omgeving. De zorgplicht is hierbij van toepassing. Het verplaatsen moet dan ook gebeuren buiten de kwetsbare perioden van de betreffende soort. Voorwaarde is wel dat u de beschermde planten en dieren in één keer verplaatst, zonder onnodig opthoud/opvang.

In deze situatie is geen sprake van het uitzetten van dieren in de zin van artikel 3.34 van de wet, waardoor een aparte ontheffing van de verbodsbepalingen van artikel 3.34 niet aan de orde is.

Vleermuizen, muizen en vogels mogen nadrukkelijk niet gevangen of verplaatst worden. Reden hiervoor is de stressgevoeligheid van deze dieren. Bij het vangen kunnen zij overlijden. Wilt u dieren of planten tijdelijk ergens anders onderbrengen, zonder hen (direct) vrij te laten in de omgeving? Dan heeft u altijd een ontheffing nodig.

Een goedgekeurde gedragscode op grond van de wet laat de toepassing van de andere bepalingen van de wet onverlet, zoals de regels ter bescherming van Natura 2000-gebieden in hoofdstuk 2 van de wet.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Duur geldigheid van de gedragscode

De goedkeuring geldt tot 1 januari 2025. Om vanaf die periode een nieuwe gedragscode in te laten gaan, kan een nieuwe versie (betreft met name aanpassingen in het kader van de Omgevingswet) voorgelegd worden aan RVO. Wij raden aan vóór 1 juni 2024 deze nieuwe versie voor te leggen, rekening houdend met het termijn voor de formele goedkeuringsprocedure.

Op grond van artikel 5.4, negende lid, Wnb kan het goedkeuringsbesluit worden ingetrokken indien naar mijn oordeel de instandhouding van de soorten, of de trend in de staat van instandhouding van deze soorten daartoe noodzaakt. Met een ingetrokken gedragscode kan niet worden gewerkt.

Omzetting Omgevingswet

De goedkeuring geldt tot 1 januari 2025. Op dit moment wordt er gewerkt aan de aanscherping van de criteria voor de goedkeuring van gedragscodes. Dit heeft mogelijk effect op de inhoud van de gedragscode. Daarom wordt de gedragscode verleend tot 1 januari 2025. Vóór 1 januari 2025 wordt de gedragscode door RVO aangepast aan de op dat moment geldende beleidseisen en opnieuw aan u voorgelegd. De nieuwe gedragscode kan dan per 1 januari 2025 als onderdeel van de Omgevingsregeling worden aangewezen voor een periode van 5 jaar. Na deze aanwijzing wordt deze huidige gedragscode ingetrokken op basis van artikel IV, eerste lid, van het Aanvullingsbesluit natuur Omgevingswet.

Evaluatie

Vooruitlopend op de nieuwe gedragscode (na 1 januari 2025) wordt evaluatie tijdens deze huidige versie doorgezet en kunnen resultaten hiervan zodoende worden meegenomen. De resultaten van de evaluatie worden betrokken bij het opstellen van nieuwe gedragscodes. De evaluatie van de gedragscode wordt toegestuurd aan RVO via wnb@rvo.nl. Deze evaluatie wordt uitgevoerd ongeacht of er een aanwijzing als ministeriële regeling plaatsvindt.

Conclusie

Ik keur de Gedragscode *soortbescherming voor Gemeenten* goed. De goedkeuring geldt tot 1 januari 2025. Gezien bovenstaande overwegingen en met inachtneming van de aanvullingen en aanpassingen aan de gedragscode, ben ik van mening dat de gedragscode een werkwijze voorschrijft die voldoet aan de vereisten in artikel 3.31, tweede lid, van de Wet natuurbescherming.

Bestendig Beheer of onderhoud

Wanneer bij bestendig beheer en onderhoud aantoonbaar conform de gedragscode wordt gewerkt geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 3.1, tweede en vierde lid, artikel 3.5, tweede en vierde lid, 3.10, eerste lid, aanhef en onder b en c, van de Wet natuurbescherming voor alle soorten zoals bedoeld in de artikelen 3.1, 3.5, eerste en vijfde lid, en 3.10, eerste lid, van de Wet natuurbescherming.

Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting

Wanneer bij ruimtelijke ontwikkeling of inrichting aantoonbaar conform de gedragscode wordt gewerkt geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 3.1, tweede en vierde lid, artikel 3.5, tweede en vierde lid, 3.10, eerste lid, aanhef en onder b en c, van de Wet natuurbescherming voor de soorten die staan genoemd in bijlage 3 van de gedragscode.

Kernprocessen EU
Vergunningen en handhaving

Onze referentie
9990004134162

Beroepschrift

Binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is gepubliceerd kunnen belanghebbenden een beroepschrift indienen bij de sector bestuursrecht van de rechtbank binnen het rechtsgebied waarvan de indiener van het beroepschrift zijn woonplaats in Nederland heeft.

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op onze website mijn.rvo.nl. Of bel ons: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Hoogachtend,

De Minister voor Natuur en Stikstof
Namens deze,

Drs. M.M. van der Burg
Directeur Kernprocessen EU,
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland